

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

§. 2. Descriptio Geographica Pontificiæ ditionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

quatuor castellis & vicis. Montibus se tuentur eius agri indigenæ. Patronum suum vocabat olim Ducem Vrbinate, nunc Pontificem, & Remp. Venetam sororem suam dicit.

§. 2. *Descriptio Geographica Pontificie ditionis.*

NVM. I. *De vrbe Roma.*

Hic non repetemus quæ in Veteri diximus, vbi attigimus longè plura quàm huius operis moles postulabat.

VII.	}	S. Petri in Vaticano: <i>S. Pierre.</i>	}	in mon- te Cæ- lio.
ECCLESIAE		S. Pauli via Ostiensis: <i>S. Pol.</i>		
QVÆ RELI-		S. Mariæ Maioris: <i>S. Marie Maiour.</i>		
GIONIS, &		S. Sebastiani: <i>S. Sebastien</i> , extra portam cogno-		
INDVL-		minem.		
GENTIA-		S. Ioan. Lateranensis: <i>S. Iean de Latran.</i>		
RVM CAV-		S. Crucis Hierosolymitanæ: <i>S. Croix</i>		
SA INVI-	<i>de Ierusalem.</i>			
SVNTVR.	S. Laurentij: <i>S. Laurens</i> , extra portā cognominem.			

HOSPI- TALES DOMVS variarum NATIO- NVM.	}	S. Ludouici: <i>Gallorum.</i>
		S. Iacobi: <i>Hispanorum.</i>
		S. Mariæ ab Animâ: <i>Germanorum.</i>
		S. Thomæ: <i>Anglorum.</i>
		S. Petri: <i>Hungarorum.</i>
		S. Birgittæ: <i>Suecorum.</i>
		S. Ioan. & S. Andreæ: 2. <i>Flandrorum.</i>
S. Ioan. Baptistæ: <i>Florentinorum.</i>		
S. Ioan. Baptistæ ad Tiberim: <i>Genuensium.</i>		

COLLE- GIA ROMA- NA NATIO- NVM.	}	Seminarium Romanum: <i>le College Romain.</i>
		Germanorum: <i>le Germanic.</i>
		Anglorum: <i>le College des Anglois.</i>
		Græcorum: <i>le College des Grecs.</i>
		Maronitarum: <i>le College des Maronites du Mont Li-</i> <i>ban.</i>
		Scotorum: <i>le College des Escossois.</i>
Slauiorum: <i>le College des Esclauons.</i>		

BI-
BLIO-
THE-
CÆ. } VATICANA pulcherrima, aucta libris ex Palatinatu,
captâ Hildelbergâ, delatis; cui adiuncta Bibliotheca
Vrsinorum anno 1600.
Columnarum.
Farnesiorum.
Et aliæ.

FORA
SEV
A-
REÆ } VATICANVM: *la place du Vatican.*
NAVONENSIS: *la place Navone.*
CAMPVS FLORÆ: *Campo Fiore Italis*; Aciei Campi Flo-
ra sæpe fit mentio in Diplomatis Pontificiis.
Piscarium.
Olitorium.
Suillum.
Boarium.
&c.

P A-
E A-
T I A. } VATICANI: *le Palais du Pape au Vatican.*
QVIRINALIS: *Monte Cavallo*, locus peramicus:
S. IOAN. LATERANENSIS: *S. Jean de Latran.*
S. LAURENTII in Damaso: *S. Laurens in Damaso.*
Et aliquot } Farnesiorum: *des Farneses.*
Cardinalium } Borghesiorum: *des Borghueses.*
illustrissima } Mediccorum: *des Medicis.*

NVM. 2. *Descriptio Campanie Romane*: Campagna di Roma.

LO-
CA
MA- } OSTIA: *Ostia*, nobis *Offie*, à Sarracenis diruta, & à Leo-
ne IV. reparata incolis ex Corsicâ accitis. Adiuncta
& arxad tutelam littoris à Martino V. meliùs instructa
à Iulio II. cæli grauioris est.
Fanum S. Laurentij: *San-Lorenzo.*
Caput Antij: *Torre di Capo d'Antio*, ad cuius latus Occi-
dentale: *Antio Rouinato.*
Neptunium: *Nettuno*, oppidum ditionis Columnarum
excitatum in littore post Antium euersum, aut repa-
ratum, vt vult Leander.
Astura: *Astura*, olim Insula, nunc continenti adiuncta ad
ostium Fl. cognominis; hîc olim cæsus Tullius, postea
X Xxxx ij

- RITI- & Conradinus nepos Friderici II. securi percussus
iubente Rege Neapolitano.
- MA. S. Felicitatis castellum: *S. Felicitas*, vbi olim Circei,
memoriâ Celestini II. Pontificis clarum.
- TERRACINA: *Terracine*, non procul à littore loco pa-
rum salubri sita, ob vicinas paludes Pomptinas.
- FLV- TIBERIS Fl. *Teuero*, nobis *le Tibre*, vt olim sic nunc clu-
uione suâ perniciosus.
- VII. Numicus Fl. *Numico*.
- HV- Astura: *Astura*.
- IVS. FLVII POMP- *Fossa Antico*.
RE- TINAS PALVDES *Fossa Sisto*.
GIO- INVNDANTES *Toppia*, olim Amafenus.
NIS. ATQVE DILVEN- *Baudino*, aliàs Aufens.
TES *Lenola*, &c.
- LA- S. Praxedis: *S. Praxede*, olim Regillus lacus, de quo in
Verere.
- CVS. Castrum Gandulphi: *di Castro Gandulpho*, olim Albanus.
Aricinus, seu Nemorensis: *di Sensano*, & *Nemo*, à duo-
bus oppidis adiunctis. *Specchi di Diana*, quibusdam Ari-
cinus creditur fuisse.
- VR- Coperanum: *Coperano*, limes Agri Romani, & aliàs Pa-
trimonij S. Petri.
- BES. FRVSINVM: *Fresinone*, patria duorum Pontificum Hor-
misdæ, & Syluerij.
- & VERVLVM: *Veroles*, Episcopalis ciuitas in colle.
Alattium: *Alatro*, oppidum antiquissimum.
- MI- Fumonis Castellum: *Fumone*, vbi S. Petrus Moronus
vulgò Cælestinus abdicatâ sede Pontificiâ inclusus
est à Bonifacio VIII. eius successore, ibidemque
mortuus.
- NO- Valmontonium castrum: *Valmontone*, Comitatus caput.
- RA. ANAGNIA: *Anagni*, patria 4. summorum Pontificum,
nunc semirutâ & desolata iacet, ex quo Bonifacium
VIII. popularem suum, hostibus suis prodiderunt in-
digenæ.
- PRÆNESTE: *Palestrina*, Principatus caput, oppidum se-

- pe euerſum, ſæpe reſtitutum, ſed anguſtius, & mî-
nûs munitum quàm olim. Iam eſt in ditione Barberi-
norum.
- LO-
Arceolum: *Arzoli*, cuius planities peramœna celebra-
tur à Leandro.
- CA
SVBLACVM, ſeu Sublaqueum: *Subiaco*, quibuſdam So-
lagium, celebris locus ſeceſſu S. Benedicti, vbi vi-
ſuntur rudera aquæ ductuum, quibus aqua Romam
deferebatur, ſtupendæ proſus magnificentiæ rudera.
- IN
Caſtrum S. Angeli: *Caſtel Sant-Angelo*, ferè ad ripam
Anienis
- ME-
FANUM S. Praxedis: *S. Praxede*, vnde lacui nomen.
- TIBVR: *Tiuoli* à Germanis euerſum eſt, ſed à Friderico
Ænobarbo reſtitutum, muri eius ampliati, arcem
munitiſſimam hîc Pius II. extruxit. Cælum habet
temperatiſſimum, quare Romani eò libenter æſtate
conuolant. Circa urbem lapis cœditur duriffimus, &
marmoris inſtar, vulgò *le Trauertin*: hîc palatium ſu-
perbiſſimum Cardinalis S. Hippolyti.
- DI-
TER-
SIGNIA: *Segni*, vbi organa inuenta, & modulationes
quibus Rom. vtitur Eccleſia, inquit Petrarcha.
- RA-
SETIA: *Sezza*, vetus oppidum in monticulo, ait Lean-
der.
- NEIS
Foffa Noua: *Foffa-Nuona*, cœnobium Ciſtertiensium,
nunc penè omnino collapsum, in quo obiit S. Tho-
mas Aquinas; ſeruatum eſt cubiculum vbi expirauit,
& locus vbi primùm ſepultus; iacebat ad Fl. Aſtu-
ram.
- CAM-
PRIVERNVNVM: *Priperno*, in colle ſitum; vetus Priuernum
à Germanis, & Britonibus exciſum eſt (ait Blondus)
eiuſque ruinae oſtenduntur, dicunturque *Priperno*
Vechio.
- PA-
Arx Sicca: *Rocca Secca*, in quâ triennio clauſus S. Tho-
mas à matre vt ſanctum eius propoſitum euerteret.
Sarminetta: *Sermonetta*, aliter *Sermineto*.
- NIÆ
VELITRÆ: *Ve'tiri*, & *Veletri*, oppidum antiquum, nunc
populo ſatis frequens, ait Leander.
- Rupes Pontificia, ſeu Arx Papalis Leãdro: *Rocca del Papa*.
Ma-

- RO- Marinum: *Marino*, oppidum ditionis Columnarum.
 ALBA: *Albano*, in regione perferaci vineis, & arboribus ad delicias confitâ. In monte Albano visuntur adhuc rudera templi, & castellum modicum ad quod sepulchrum ingens cum pyramidibus quinque, unâ excelsiore; item & propè rudera amphitheatri, vulgò *Coliseo*.
 Castrum Gandulphi: *Castro Gandulpho*, unde lacui Albano nomen recens.
- MA- ARICIA: *Ariccia*, nunc nihil habet celebre præter nomen.
 Villa Cæsaris: *Villa di Cesare*, olim Nemorensis lucus adiacet lacui de quo supra.
- NAE. TVSCVLVM: *Tusculano*, à copitis Friderici Ænobarbi dirutum oppidum.
 Frascati: *Frascati*, olim Luculli villa, postea Ciceronis, ubi fons Aquæ virginis: villæ magnificæ & elegantes, sed præcipuè Pauli III. peramœnus secessus.
 Cripta Ferrata: *Grotta Ferrata*, D. Mariæ cœnobium S. Basilij Græcanici quondam instituti.

NVM. 3. *Patrimonium S. Petri*, Patrimonio di San-Pietro.

Nunc clauditur Piscia Fl. Flore Fl. lineâ ductâ ad oram lacus *di Bolsenâ*, Fl. *Claro Rio Chiaro*, atque Tiberi: quidam etiam eidem adiungunt territorium Oriuetanum, quod huius Patrimonij partem faciunt.

- LO- CIVITAS VETVS: *Civita Vecchia*, nobis *Civita-Vecche*, indigenis Cincellæ quasi Centum-Cellæ, inquit Leander. Centum-Cellæ deletæ sunt à Sarracenis, sed postea instauratæ nomen Ciuitatis Veteris accipere. Cæli grauioris est, iam munitior, & triremium Pontificiarum portus.
- CA
- MA- S. Marinula: *S. Marinella*, ubi vestigia antiquæ vrbs Pyrgi putat Leander; certè hîc templum quod incolæ vocant S. Mariæ fanum Vurganum, seu Purganum.
- RITI-
- MA
- Cœnobium S. Seueræ: *S. Seuera*, in littore instar arcis,
Parall. Geogr. Tom. II. Y Y y y

- P A- ubi fuisse emporium Cæretanorum suspicatur Lean-
 der.
 Palum: *Palo*.
 TRI- Fanum S. Georgij: *San-Georgio*.
 MO- PORTVS: *Porto*, ciuitas Portuensis dicta, cuius Episco-
 pus vnus ex septem Cardinalibus summo Pontifici
 assistentibus.
 NII. INSVLA SACRA: *Isola Sacra*, quam efficit minor alueus
 Tiberis, vulgò *Fiumicino*, & maior vulgò *Teuere*.
 FLV- Varca: *Valca*, olim Cremera, ex lacu Bacanensi oritur.
 TRILIA: *Triglia*, cadit in Tiberim infra ciuitatemCa-
 stellanam, sed antè recipit *Tercia*, ex lacu Vico pro-
 deuntem.
 VII Piscia: *Piscia*, limes Occidentalis huius Patrimonij.
 P A- Floris: *Fiore*, Castrensem Ducatum eluens.
 TRI- Marta: *Marta*, oritur ex lacu *Bolsenâ*, & recipit *Veia*.
 MO- Minio: *Mignone*, sylvam Matianam irrigans.
 NII. Eris: *Ere*, originem ducit prope Stilianum *Strigliano*.
 Vacina: *Vacina*. } exoriuntur ex Matianâ
 Sanguinaria: *Sanguinaria*. } sylvâ.
 Elaro: *Arone*, exortus ex lacu *Bracciano*.
 Galera: *Galera*, cadens in Tiberim.
 VR- VITERBIVM: *Viterbo*, nobis *Viterbe*, caput huius Re-
 gionis; quidam Veruloniam olim dictam putant, alij
 Etruriam, perperam: nam noua ciuitas est, quidquid
 mentitus sit Annius Viterbiensis. Hic quatuor Pon-
 tifices sepulti sunt, & B. Rosa, cuius corpus etiam-
 num restat integrum.
 BES
 ME-
 DI- VLSINIUM: *Bolsena*, ad lacum cognominem, vbi ser-
 uatur corpus S. Christinæ, cuius item vestigia visuntur
 in lacu, vt & lapides tincti sanguine Christi, de qui-
 bus in Miraculis plura.
 TER-
 RA- MONS PHISCO, seu Phiasconus, & Mons Faliscorum:
Monte Frascone, vino suo vrbs celeberrima: eius quo-
 que ager miræ fertilitatis, & amœnitatis.
 NEÆ Balneoregium: *Bagnaria*, hic collocatur à quibusdam,
 melius in agro Oriuetano statuitur.

- Viturchianum: *Vitorchiano*, insigni erga Po. Ro. fide clarum, vt legitur Romæ in Curiâ Capitolinâ Conseruatorum.
- I N Hortia, & Hortanum: *Orta*.
Munianum: *Mugnano*.
Galesium: *Galeso*, patria Nicolai Pontif. Maximi.
- P A- CIVITAS CASTELLANA: *Citta Castellana*, quam urbem Sabinæ quidam putant, & hanc in illum agrum incurrere: sita est ad Fl. Tribiam, & sacra culta est.
- T R I- Nepetum: *Nepe*, vrbecula perantiqua.
Mons Rofeus, seu Rosatus: *Monte-Rofi*, ad quem Balnea laudatissima.
- M O- Sutrium: *Sutri*, olim nobilissima ciuitas, sed iam deficit propter cæli grauitatem.
- N I O SVRIANVM: *Soriano*, olim munitissima arx totius Italiæ, quam Nicolaus III. ex Vrsinorum gente construxit, & familiæ suæ concessit; à Britonibus occupata, & agrè iis extorta à Martino V. dum Romam ex Auenionensi commoratione rediit.
- S. P E- Baccanum: *Baccano*, vnde lacus cognominis.
Gallera: *Galera*, ditionis Vrsinorum ad Fl. cognominem.
Malianum: *Magliano*, ad Tiberim fluuium infra Romam, secessu Pontificum, & amæno loco percelebre.
- D V- CASTRVM: *Castro*, ad fluuiolum *Olpita*, vrbs omni ex parte rupibus præcincta, olim Comitatus caput, nunc Ducatus.
- C A- Farnesium castrum: *Castel Farnese*, vnde familia celeberrima, ex quâ multi viri fortes, & Pontifex Paulus III.
- T V S CAS- CAPVT MONTIS: *Capo di Monte*, ad lacum Vulsinium, è cuius regione Insula Martana: vrbecula fixa scopulo in lacum excurrente.
- T R E N- Marta: *Marta*, ad ostium lacus, ex quo effluit fluuius vrbi cognominis.
- S I S Tufcanella: *Tufcanella*, peruerustum, & nobile oppidum, de quo multa suo more fabulantur Annius, & Leander.
- Duché de Castro.*

- STATVS PAR-
MENSIS, } RONCILIO: *Ronciglione*, ad *Tercia* fluuium infra lacum *Vico*,
Stato del }
Duca di }
Parma. }
CAPRARIOLA: *Caprarola*, palatium prorsus mirabile
Alexandri Farnesij, opus Architecti eruditissimi
Vignoli, in quo nihil ad diuitias, ad splendorem,
ad amœnitatem deest.
- DVCIS BRAC-
CIANI
DITIO } BRACCIANVM: *Bracciano*, aliter *Bracenum* Latine
loquentibus, vt & *Braceanum*, & *Brignanum*, de
quo multa *Annius* fabulosè: pertinet ad nobilem
Vrsinorum domum.
- les terres du }
Duc de Brac- }
ciano. }
ANGVILLARA: *Anguillara*, à quâ lacus quoque aliud
nomen habet; sita est ad exitum fluuij *Aronæ* ex
lacu *Bracciano*. *Annius* vult dictam antea *Amni-*
laram à *Fl. Laro*, nunc *Arone*.
Triuilianum: *Triuigliano*, ad lacum prædictum.
Vicarelum: *Vicarello*, fortè olim *Vicus Aurelij*.
- MON- } MONS S. SYLVESTRI: *Mont S. Sylvestre*, quia in eo Syl-
uester Papa dicitur delituisse, olim *Mons Soractes*,
nunc villis aliquot, & castris distinctus.
- TES. } Montes Viterbienses: *Monti di Viterbo*, olim *Mons Cy-*
minus, seu *Ciminius*.
- SYL- } BACCANENSIS: *Selua di Baccano*, quondam latronibus
infamis.
- VÆ. } Matiana: *Selua Matiana*, amplissima, sed multis in par-
tibus excisa, diu quoque latronum & grassatorum re-
ceptaculum.
- LA- } VVLSINIENSIS, aliter & *S. Christina*: *Lago di Bolsena*, in
CVS } quo duæ Insulæ. *Martana*: *Martana*, in quâ cæsa est
Amalazonta, nobilis & sapiens Gothorum Regina.
Altera *Bisentina*, *Bisentina*, de quâ nihil occurrit. De
IN } eo iterum in *Admirandis*.
- PA- } Messanus: *Mezzano*, ex quo erumpit fluuiolus *Olpita*.
TRI- } Vicensis: *Lago di Vico*, aliter *Roncilionæus*, *di Ronciglio-*
ne, olim *Ciminius*, seu *Cyminus*.
- MO- } Bassaneli lacus: *Lago di Bassanello*, olim *Vadimonis*.
NIO } Bacanensis: *Lago di Bacano*, ex quo existit *Fl. Varca*, seu
Valca, olim *Cremera*.

S. PE- | BRACCIANENSIS: *Lago di Bracciano*, olim Sabbatius, &
 TRI. | Sabbatinus.

NUM. 4. *Ager Sabinensis, Sabio, seu Sabina.*

INCLVDITVR fluuiis Tiberi, *Teuere*, *Aniene Teuerone*, *Velino* *Velino*, & fluuio qui *Telonio Turano* connectitur; quidam tamen *Narniensem tractum Oriculos* vsque reuellunt, & exinde lineam ad montes *Sabinos*, atque *Reatinos* deducunt; quam opinionem sequimur.

V R- | N O M E N T V M: *Lamentana*, vnde via celeberrimæ no-
 BES | men, patria *Crescentij* qui Imperium Ro. reparare
 & | conatus est, & se *Hadriani Mole* texit, quæ ab eo ali-
 MI- | quandiu dicta est castrum *Crescentij*.
 NO- | MAGLIANVM: *Magliano*, non procul à *Tiberi*; à *Lean-*
 RA | dro vrbs primaria *Sabinix* dicitur, frequens admo-
 LO- | dum, & laura, in colle sita.
 CA | Mons Bonus: *Monte-Buono*.
 AGRI | Poggium *Mirtetum*: *Poggio Mirteto*, à quo non pro-
 SABI- | cul fluit torrens modicus, incolis *Riuus Solis* *Rio*
 NI. | *di Sole*, quem putant eruditi *Degentiam Horatij*
 | esse.
 | Abbatia *Farfa*: *Farfa*, olim splendidè exædificata, &
 | ornata.
 | *Nerula*: *Nerola*, oppidum perhonestum *Leandro*.
 | *Scandilia*: *Scandilia*.
 | Poggium *Malianum*: *Poggio Maliano*, in nitidissimâ, at-
 | que cultissimâ valle.
 | Mons *Rotundus*: *Monte Ritondo*, olim *Eretum*, oppi-
 | dum ditionis *Vrsinorum*.
 | Pons *Mamolus*, seu *Mamææ*: *Ponte Mamolo*, ad *Anie-*
 | nem, primùm conditus ab *Antonino Pio*, postea re-
 | paratus à *Mameâ Alexandri Seueri* matre, nunc om-
 | nino integer, vnde oppido nomen.
 | VICVS VARRONIS, seu VALERIVS: *Vico-Varo*, aliter
 | *Valeria*, patria *Bonifacij I V. Rom. Pontif.* & *Anto-*
 | *nij Coccij Sabelliei*.

Y Y y y iij

	{ Campanus: <i>Campano</i> .
FLV-	{ <i>Aia</i> , seu <i>Laya</i> , olim <i>Himella</i> .
VII	{ Farfarus: <i>Farfa</i> , olim & <i>Fabaris</i> .
	{ Curesius: <i>Curese</i> , olim <i>Auens</i> .
SABI-	{ <i>Caminatus</i> , aliter <i>Riuus Mortis</i> : <i>Caminato</i> , seu <i>Rio di</i>
NIÆ.	{ <i>Mosso</i> , à morte & clade Romanorum, olim <i>Allia</i> .
	{ <i>Galentinus</i> : <i>Galentino</i> .

NVM. 5. *Ager Oriuetanus*, Territoire d'Oruieto.

A quibusdam pars Patrimonij sancti Petri proponitur, sed iam in recentibus Italiæ tabulis ditionem separatam constituit. Seiungitur ab agro Perusino fluuiolo *Ferfenone*, à Patrimonio D. Petri *Riuo Claro* *Rio Chiaro*.

	{ ORIVETVM: <i>Oriueto</i> , aliter <i>Orbitum</i> , Procopio <i>Vr-</i>
VR-	{ <i>betana</i> , & <i>Vrbibentum</i> ; vrbs munitissima, quia v-
	{ <i>dequaque rupibus</i> , & præcipitiis vallata est.
	{ <i>Triuinianum</i> : <i>Triuignano</i> .
BES	{ Pons <i>Centinus</i> : <i>Ponte Centino</i> , oppidum occurrit primò
	{ egredientibus è <i>Senensi</i> ditione, locus satis muni-
	{ <i>rus</i> .
AGRI	{ <i>Cilianum</i> : <i>Cigliano</i> .
	{ <i>Aqua pendens</i> , seu <i>Aquula</i> : <i>Aqua pendente</i> , nomen ha-
ORI-	{ bet ab aquis irruentibus: & verò eius ager egregiè ri-
	{ <i>guus</i> est.
	{ <i>Castrum Guiscardi</i> : <i>Castro Guiscardo</i> .
VE-	{ <i>Onanum</i> : <i>Onano</i> , Ducatus titulo insignitum in familiâ
	{ <i>Vrsinorum</i> .
TA-	{ <i>Balneum-Regium</i> : <i>Bagnarea</i> , antea <i>Rhoda</i> , sed sic ap-
NI.	{ pellata in edicto Regis <i>Desiderij</i> ; patria fuit sancti
	{ <i>Bonauenturæ</i> .
	{ <i>Ciuitatula Aliana</i> : <i>Ciuitella d'Agliano</i> , in edito monte
	{ collocata.
FLV-	{ GLANIS veriùs palus quàm fluuius: hodie <i>Chiana</i> <i>su-</i>
	{ <i>me ó palude</i> ; corruptè apud <i>Blondum Dana</i> : incolis
	{ noxius ab aëris grauitate, & vadis vbiq̃ue cœno-
	{ sis.

VII. PALIA: *Paglia*, Glanum excipiens, cumque deuehens in Tiberim.
 Astronius: *Astrone*.
 Ferseno: *Fersenone*.
 Rius Clarus: *Rio Chiaro*. } eius regiunculæ limites.

NVM. 6. Ager Perusinus: Territorio Perugino.

LO- PERVSIA: *Perugia*, nobis *Peruse*, aut *Perouse*, de cuius ortu, & incremento multa apud Leandrum leges. Hanc Totila Rex Gothorum obsedit annis decem, tandemque cepit ac vastauit. Postea à Longobardis occupata est, iis erepta à Carolo Magno, & concessa S. Sedi à Ludouico Pio. Malè excepta est seditio- nibus Guelphorum, & Gibellinorum; vrbs permu- nita est cum arce.

AGRI Diruta Castellum: *Druida*, non procul à Tiberi, sed vl- trà; celebratur ob vasa fictilia quæ videntur inaurata, dicunturque Maiorica, quia artis huius initium ex vnâ Balearidum extitit.

PE- Castilio ad lacum: *Castiliglione di laco*, sic dictus quia Trasimeno lacui adiacet, Marchionatus caput.

Passinianum: *Passignano*, ad eundem lacum.

RV- Petramala: *Pietra-mala*, vnde nobilis familia, de quâ sæpe in rebus Aretinis; à Leandro collocatur in agro Cortonensi.

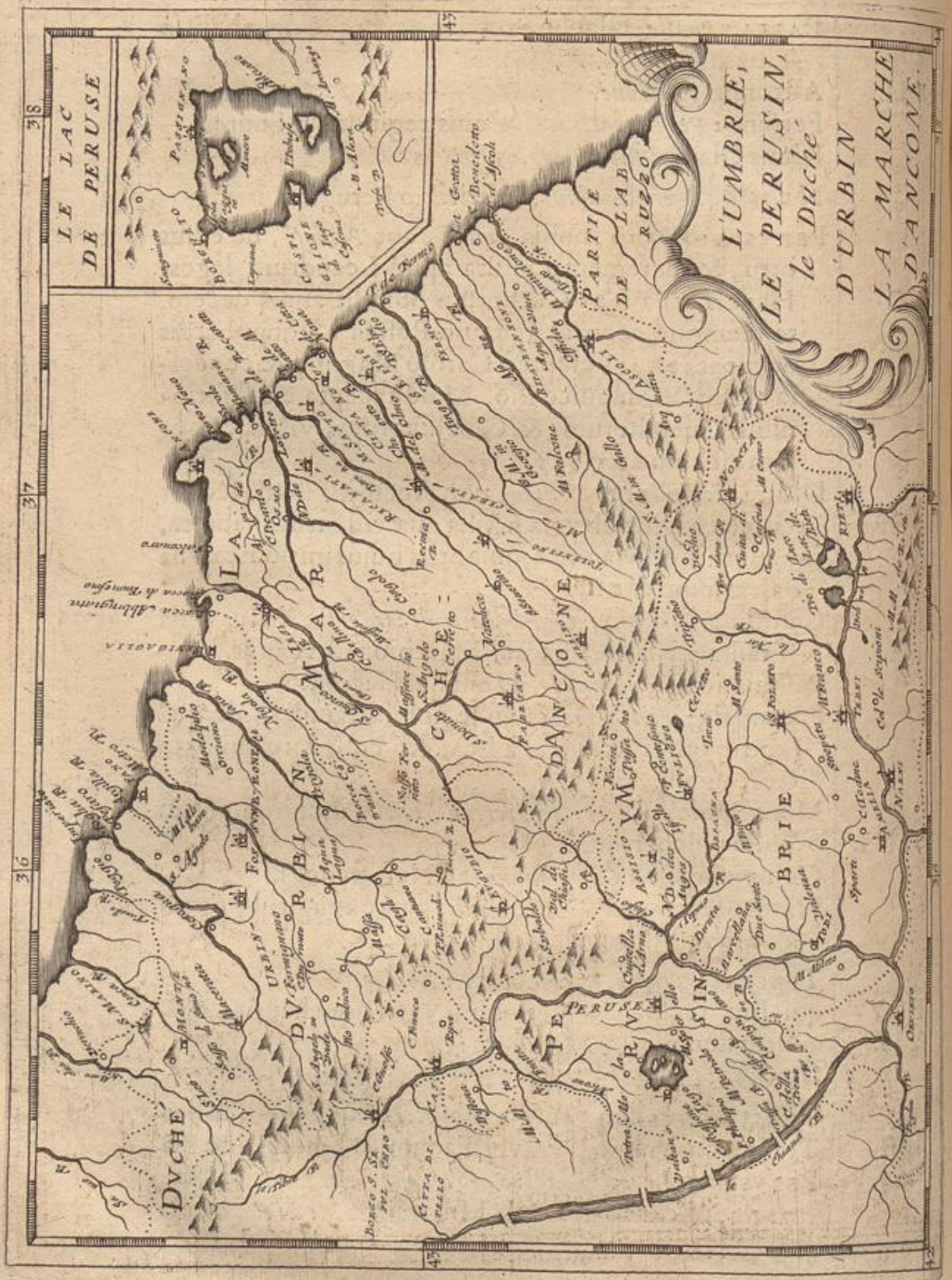
SINI. Mons Sperellus: *Monte Sperello*, locus munitissimus in colle pulcherrimo.

Compinianum: *Compignano*, ad Nestorem Fl.

Fratta: *Fratta*, ad Tiberim, vbi ponte iungitur, oppi- dum amplissimum, & nunc diues.

FLV- TIBERIS: *Teuere*, qui hîc recipit multos fluuiolos. } Niconem: *Nicone*.
 VII. } Nestorem: *Nestore*, qui haurit *Caina*.
 } Chisium: *Chiso*.
 GLANIS: *Chiana*. } recipit Tresam: *Tresa*.

LA- TRASMENVS, seu Insula Maior: *Isola Maggio-* } in par-
 Trasimenus, nunc } re, vbi Fanum S. Franci- } te Bo-
 PERVSINVS, *Lago di* } sci: *S. Francesco*. } reali
 } *Perugia*, pisciû co- } Insula Minor: *Isola Minore*. } lacus.

CVS. { piâ celeberrimus, & peramœnis locis, quibus vndequaue præcingitur. } Polueſia: *Iſola Polueſe*, in parte Auſtrali lacus.

NVM. 7. *Comitatus Ciuitatis Castellanae*, Contado di citta di Castello.

LO- CIVITAS CASTELLANA: *Citta di Castello*, olim Tifer-
CA num, caput Comitatus, quem diu ſeruauit nobilis
HV- Vitelliorum familia, vnde nobiliſſimi Duces extite-
IUS re: munitiſſima ciuitas eſt ad Tiberim.
CO- Mons Guelphorum: *Monte Guelpho*, à ſeditioſis illis Ita-
MI- licis nomen habet.
TA- Castellum Francicum: *Caſtel Franco*, locus ſat munitus
TVS. ad Apenninum.
Triftina: *Triftina*, verſus Florentinos.
Ripa: *Ripa*, ad Apennini radices.

FLV- { TIBERIS: *Teuere*, qui hîc multis fluuiolis augetur, ſed
VIVS: { hi nullius pœnè nominis ſunt.

NVM. 8. *De Vmbria, ſeu Ducatu Spoletino*; Vmbria, ó Ducato di Spoleto.

DUCATVS Spoletinus ita dictus videtur à Ducibus quos Longinus Exarchus inſtituit, Narſete exauctorato, quo tandem potiti Longobardi nomen Ducatus ei reliquere: ſed erat olim amplior, quàm in præſentiâ eſt, vt oſtendere nititur pluribus Leander.

TERRI- SPOLETVM, ſeu Spoletium: *Spoletto*, nobis *Spolete*:
TORIVM vrbs adeo Theodorico placuit, vt in eâ Prætorium exædificarit; hæc & palatium ab iisdem
SPOLE- Gothis euerſa, ſed reparata vrbs eſt à Narſete. Deſolata iterum à Friderico Ænobarbo, quia
TINVM, Alexandro III. fauebat. Nec malorum finis, nam iterum à Peruſinis euerſa; nunc lauta eſt, & munita.
Folianum: *Fogliano*.

Parall. Geogr. Tom. II.

ZZZZ

*Spoletum.*Mons Sanctus : *Monte Santo.*Strepetum : *Strepeto.*

TERRI-

NURSIA : *Norcia*, antiqua ciuitas sita inter montes, maximis obnoxia frigoribus ; patria fuit Sertorij, item & matris Vespasiani, sed felicius S. Benedicti Monachorum in Occidente parentis.

TORIVM

Ceretum : *Cereto*, vrbecula inter asperos editosque montes fixa, vnde Ceretani, seu Ceretini erroneos totâ Italiâ famosi. Leander putat à Francis conditam, qui freti diplomate Pontificio pecunias vndequaque corradebant.

NVR-

SINVM,

Castrum Vetus : *Castro Vecchio*, ad radices Apennini.*Norcia.*Tripontium : *Tripontio*, aliter ad Trespontes, vbi Coruus Fl. cadit in Narem.

TERRIT.

FVLGINIVM : *Fuligno*, in amœnâ planitie quam Fl. Tinna, seu Topinus eluit, & diuidit. Direpra est à Perusinis an. 1281. quare à Martino V. anathemati subiecti. Celebrantur totâ Italiâ condimenta Fulginensia *les confitures de Fuligno.*

FVLGI-

NIENSE,

Trebula : *Treui*, locus sat amœnus.*Fuligno.*Pons Centesimus : *Ponte Centesimo*, olim Forum Flaminij.Passanum : *Passano.*

TERRI-

ASSISIVM : *Assisio*, nobis *Assise*, ciuitas in monte sita, celeberrima à S. Francisco eius ciue Minorum Fratrum parente, & S. Clarâ.

TORIVM

Fanum S. Mariæ Angelicæ : *Nostre Dame des Anges*, duobus milliaribus ab Assisio, locus magnæ venerationis.

ASSI-

SINVM,

HISPELLVM : *Ispello*, malè in tabulis *Spello*, direptum ab Arausicano Principe Imp. Caroli V. Duce, & iussu Pauli III. an. 1536. mœnibus spoliatum.*Assisio.*NVCERIA : *Nocera*, non procul ab Apennino, in colle ex quo Fl. Topinus existit.

VALLIS

MEVA-

MEVANIA : *Beuagna*, oppidum perantiquum in valle amœnissimâ, & fertilissimâ, quæ ab eo no-

NIENSIS, *Beuagna.* men habet. Cætera loca sunt minoris momenti quàm vt appellentur.

TERRI-
TORIVM } TVDER, seu Tudertium: *Todi*, in colle frugifero sita ciuitas, superiori sæculo discordiis ciuilibus attrita pænè iacuit. Patria fuit S. Martini Pontificis, qui à Constantio III. in Chersonam relegatus est. Genuit infortunatiùs Artobellum hominem ferum, in quem populares sui meritò omne crudelitatis genus exercuere.

TVDER-
TINVM, } MONS FALCVS, seu FALCONIS, vnde orta S. Clara, cuius in corde passionis instrumenta expressa, & tres lapides, de quibus in Admirandis.

Aqua Sparta: *Sparti*, Castrum in monte in quo obsessus Artobellus patriæ suæ bustum.

Todi. Marcellina: *Marcellana.*

Duo Sancti: *Due Santi.*

Mons Mileti: *Monte Mileto*, trans Tiberim.

TERRI-
TORIVM } AMERIA: *Amelia*, in colle sita, patria Roscij Amerini quem Tullius defendit, sed hunc imperitissimè Leander cum Comcedo confudit. Patria fuit multorum illustrium virorum, quos appellat idem Leander.

AMERI-
NVM, } *Amelia.* Castrum Tudertinum: *Castro Todine*, locus exiguus, sed illustris rebus gestis.

TERRI-
TORIVM } INTERAMNA, aliter Interamnia, & Ternum quibusdam recētioribus: *Terni*, sita in valle dictâ *Angustiarum* admodum saxosâ, & rupibus altissimis clausâ. Iacet ad Narem fluuium, ex quo ducta fossa urbem Insulam efficit. Celebrantur eius Rapæ eximiæ olim, vt & nunc, magnitudinis, item eius Pulli Columbini saporis exquisiti.

INTER-
AMNEN-
SE, } *Terni.* Fanum S. Gemini: *S. Gemini.*

Mons Francicus: *Monte Franco.*

TERRI-
TORIVM } NARNIA: *Narni*, olim & Nequinum, in colle sita, ad cuius radicem fluit Nar cum ingenti strepitu. A Septétrione colles habet frugiferos. Sæpe malè affecta est domesticis bellis, sæpe externis.

Z Z z z z ij

NAR-
NIENSE,
Narni. } Quos tulerit viros illustres apud Leandrum leges.
O CRICVLVM: *Otricoli*, celebrius apud antiquos
quàm recentiores.
Collis Scipionis: *Colle Scipoli*, oppidum quod con-
ditum à Scipione iurant indigenæ.

TERRIT. } REATE: *Rieti*, perantiqua ciuitas in loco palustri,
& vliginoso.

REATI-
NVM,
Rieti. } Pedelucum: *Piediluco*, vnde lacus nomen habet.
CASSIA, seu *Ciuita di Cascia*, oppidum recens
Blondo, antiquum Volaterrano, ad Fl. Coruum.
De huius vrbs Imperio acriter dimicatum, inter
Spoletinos, & Nursinos, vnde plurimæ contige-
runt clades.

FLV-
VII
VM-
BRIÆ. } TOPINVS, seu *Tinna* } Chiasius: *Chiascio*.
olim, nunc *Topino*, } Maregia, Spoleterum alluens.
in quem cadunt } Clitumnus: *Clitunno*.
NAR: *Nera*, cursu præcipiti } Velinus: *Velino*.
decurrens ex Apennino. } Coruus: *Coruo*.

LA- } Marmoreus: *Lago di Marmore*,
Pedelucensis: *Lago di Pedeluco*.
Reatinus: *Lago di Rieti*.

CVS. } Catalicensis: *Lago di Catalica*.
NURSINVS: *Lago di Norcia*, de quo aliqua in Admiran-
dis.

MON-
TES } Cararracta Velini: *Caduba della Marmore*, montes incisi,
vt Velinus cadat in Narem; & hîc præcipitat tanto
impetu, vt strepitus ad aliquot milliaria exaudiatur.

VM-
BRIÆ. } Montes Assisij: *Monti del Assisio*.

Montes Reatini: *Monti di Rieti*.

MONS CORVVS: *Monte Coruo*, olim *Coritus*, ex quo flu-
uius cognominis oritur.

NVM. 9. De Ducatu *Vrbinate*, Ducato di *Vrbino*.

VR-
BES } PISAVRVM: *Pesaro*, quam volunt indigenæ dictam à flu-
uio *Isauro* cui adiacet: diruta est à *Totilâ Gotho*, re-
parata à *Belissario*. Vrbs ædificiis lauta, & elegans;

MA- portus sic oblimatus est, vt vix nauiculas admittat.
 Diu paruit Malateftis.

RITI- FANVM: *Fano*, sic dictum à Fano fortunæ: difiectū quo-
 que à Totila, reparatum à Beliffario. Situm est in agro
 MÆ perferaci, paruit Malateftis, & tandem Pontifici,
 etiam antequam Vrbinate Ducatu frueretur, quare in
 DV- } nouis tabulis eius ager dicitur *parte della Chiesa*.

CA- SENEGALLIA, vel Senagallica: *Senigaglia*, euerfa fuit,
 sed à quibus ignoratur, instaurata à Roboreo Sauo-
 nensi Sixti IV. nepote, sed pulchrior quàm antè fue-
 TVS rat sub Malateftis à quibus redempta est. Cælum ha-
 bet graue, & aquæ inopia laborat, eiusque ager di-
 VRBI- ctus est aliquando Vicariatus, *Vicariato*.

NA- Casa Cremata: *Casa Abbugiata*, seu *Abbrugiata*, taber-
 nis diuerforia, sed muro firmissimo communita aduer-
 sus Turcarum exscensiones, qui olim hinc magnas
 TIS. } prædas agebant, & Anconitanos fatigabant.

VR- VRBINVM: *Vrbino*, deditioe olim capta à Beliffario,
 cum fons vrbis exaruiſſet. Diu fuit in ditione Comi-
 tum Montis Feltrij. Tandem egregiè excolta à Fri-
 derico Principe, qui Dux à Sixto IV. dictus est. Pa-
 tria fuit Raphaëlis excellentiffimi pictoris.

BES Mons Lurus: *Monte Luro*, oppidum ad quod Nicolaus
 Picininus copias suas perdidit, de quo Blondus.

& Gradaria: *Gradara*, splendidum ac munitum palatium
 conditum à Malateftis.

LO- POGGIUM IMPERIALE: *Poggio Imperiale*, sic dictum
 quod Fridericus III. Imp. primum lapidem in fun-
 damenta ieciffet. Ita petente Constantino Pisauri
 Domino: locus postmodum auctus est à Franc. Mariâ
 Urbini Duce ad regiam magnificentiam.

CA Mons Carpenianus: *M. Carpigna*, editiffimus, & ab A-
 pennino reuulfus.

ME- Mons Caluus: *Monte Caluo*.

Cantianum: *Cantiano*, ad Fl. cognominem, oppidum
 cum arce in colle. Conditum est ex interitu Luceolo-
 rum, cuius rudera non procul in Austrum ostendun-

- tur *Lucioli Rouinata*, vnde corrupta vox pontis Rizoli, vulgò *Ricciuolo* corruptè pro ponte Luceoli.
- DI- EGVBIVM: *Eugubio*, in planitie peramœnâ ad radices Apennini; à Gothis dirutum, postea restitutum, sed non eodem loco. Nam probabile est verus Eugubium fuisse, vbi nunc *S. Vbaldo*; eiusdem *S. Vbaldi* corpus seruatur integrum Eugubij.
- TER- CALIVM: *Cagli*, ad confluentias Boasi, & Cantiani, Procopio Callis, Antonino Calle. Deletum fuerat, ac restitutum an. 1289. & dicta ciuitas *S. Angeli Papalis*.
- RA- Pergula: *Pergola*, ad *Fl. Cesano*, non ad eius fontem, vt ait Leander; patria Angeli viri fortissimi, de quo multa Blondus.
- NEA } CASTELLVM S. ANGELI VADANI: *Sant Angelo in Vado*, oppidum negotiatoribus frequens, olim Tiphernum Metaurum dictum, vt colligitur ex epistolis Pontificiis.
- Durantium Castellum: *Castro Durante*, in Peninsulâ *Fl. Metauriamœnissimâ*. Conditum est à Guilelmo Durante Carnotensi Decano, Iuris peritissimo.
- DV- Aqualania: *Aqualagna*, castellum & vicus vbi aliquot tabernæ, & iuxta planities, vbi victus à Narsete Totila accepit plagam, ex quâ periit.
- Mons Falco: *Monte Falcone*.
- CA- Massa: *Massa*, vnde hic totus tractus, teste Blondo, dictus est *Massa Trabaria*, quia huc trabes abiegnæ proceræ ad templa, & palatia deferebantur, & hinc in Tiberim proiciebantur.
- TVS FOSSVM BRVNVM: *Fossumbruno*, excitatum ex ruinis *Fori Sempronij*, quod quinque passuum millibus distabat à *Ripâ Fl. Metauri*. A quibus euersum fuerit *Forum Sempronij* nescitur. *Fossumbrunum* fuit olim in ditioe *Malatestarum*.
- VR- FIRMIANVM: *Formignano*, ad *Metaurum*, cui adiacet mons *Asdrubalis* dictus, quare hic victum credunt *Asdrubalem* à *Nerone* & *Liuiio Consulibus*.
- Mons Abbatris: *Monte l' Abbate*, supra *Vrbinum*.
- Verrucium: *Verruchio*, Principum *Malatestarum* do-

micilium testeBlondo, quibus primùm locus is concessus est ab Othone Imperatore.

B I- FANVM S. LEONIS: *S. Leo*, locus munitissimus, & ferè inexpugnabilis, ciuitas Episcopalis, ideóque Duces Urbini híc thesauros suos asseruabant: tamen aliquando capta est à copiis Leonis Pontif. & data Florentinis. Apud Luitprandum nominatur Mons Fetratus, addit enim, *quod dicitur oppidum S. Leonis*; Hinc Comitatus *de Montefeltre* nomen accepit.

N A-

TIS. MACERATA: *Macerata*, ad Fl. seu torrentem Albim, quem suspicatur Leander esse Lucani Sapin: erat vrbs Comitatus Feltrensis; & à Leandro, vt & superior, constituitur in Romandiola.

FLV- *Marecchia*: olim Ariminum.

VII *Conca*: olim Crustumenum.

VRBI- *Foglia*: olim Isaurus.

N A- *Argila*: paulò supra Fanum mare subit.

TES. *Metro*: olim Metaurus.

Cesano: Pergulam alluens.

Nigola, aliter *Misa*, cadens ad Senogalliam.

RESPUBLICA FANVM S. MARINI: *San-Marino*, caput minutæ Reip. vulgò *Republichetta*, vrbs munitissima. Sita est in Monte, quem Acrem vocant. Incolas habet fortissimos & libertatis peramantes: ex Montis huius radice profluit Ariminum Fl. vulgò *Marecchia*.

S. MARINI, *la Republique de Sainct Marin, seu Repulichetta.*

MARCHIO- MONS: *Montz*, vrbecula tenuis medio ferè itinere inter Maceratam & San-Marinum, ad Orientem Fani S. Leonis, à quo non procul abest.

NATVS Habet & ille Marchio aliquot loca in agro Urbinate, quæ olim à Duce, nunc à Pontifice pendent, & nobis ignota sunt.

MONTENSIS, *Marquisat de Montz.*

NUM. 10. De Marchia Anconitana, olim Piceni magnâ parte.

- VR-
BES
- &
- MI-
NO-
RA
- LO-
CA
- MA-
RITI-
MA
- MAR-
CHIÆ
- AN-
CO-
NITA-
NÆ.
- VR-
BES
- ANCONA: *Ancona*, nobis *Ancone*, olim portu celeberrimo instructa, vnde prouerbiū, *unicus Petrus Roma, unica Turris Cremonæ, unicus Portus Anconæ*, nunc magnâ ex parte oblimatus est, & malè conseruatus. Arcem habet vbi Legatus Pontificius commoratur. Procurrit in mare supra urbem Promontorium, olim Cymemerium, nunc *Monte Guasco*.
- Rupes, seu arx Flumefini: *Rocca di Fiumecino*, munica ab Anconitanis contra Piratarum incurfiones.
- Sirolus Vicus: *Sirola*, cuius vina celeberrima, Plinio vna Anconitana, teste Hermolao.
- Humanæ Rudera: *Humana Rouinata*; de hac vrbe multa apud scriptores mediæ ætatis, vt veteres omittam.
- Portus Recinetensis: *Porto di Recanati*, olim portus Ricienfis ad ostium fluuij Potentiæ.
- Portus Montis Sancti: *Porto di Monte Santo*.
- Portus Nouæ Ciuitatis: *Porto di Citta Nuova*.
- Portus S. Elpidij: *Porto di Sant-Elpidio*.
- Portus Firmanus: *Porto Fermano*.
- Cripta Castellum: *la Grotte*, ad ostium Fl. *Tofino*, olim Cupra Maritima.
- S. Benedicti Castrum: *San-Benedetto*, in agro amoenissimo situm, vitibus & arboribus omnis generis confito, sed maximè medicis, & oleis.
- PORTVS ASCVLANVS: *Porto di Ascoli*, arx ad orâ huius tutelam.
- ASCVLVM: *Ascoli*, cognomine Anconitanum ad discrimen alterius in Aprutio, oppidum cultissimum, & elegans.
- Arquata: *Arquata*, nobile oppidum ad radices Apennini, vbi mons ille dicitur *Victor*, ob altitudinem.
- Castellum S. Mariæ Gallicanæ: *S. Maria in Gallo*, ad radicem Apennini, cui adiacet specus ingens, indigenis *Grotta della Sibylla*, de quo in Admirandis.

Mons

- & Mons Brandonius: *Monte Brandone*, unde ortus Ioannes Marchianus concionator Minorita.
- M I- Aqua Viua: *Aqua viua*, nobile oppidum in Appennino, è quo multi Duces Atrij, & Societatis nostræ Generalis vir prudentiæ exquisitæ.
- N O- RIPA TRASSONIA: *Ripa Trassone*, oppidum situ ac arte munitum, populo frequens, & inter præcipua loca huius regionis.
- R A Offidum: *Offida*, nobile quoque oppidum, & naturâ loci permunitum.
- FIRMVM: *Fermo*, vrbs non eodem loco sita, quo antiqua, sed nonnihil distita. Malè affecta est dissidiis ciuium, & vicinorum Rusticorum. Erat in eâ quondam arx Gieronis, seu Gieronica, Tyrannorum nidus.
- L O- Fanum S. Mariæ Georgianæ: *S. Maria in Georgio*, olim Tignium, vt vulgò creditur.
- C A Fanum S. Elpidij: *Sant-Elpidio*, locus peramicenus.
- Mons Ulmus: *Monte dell' Olmo*, de cuius euersione sub Eugenio IV. lege qui vitas Pontificum scripsere.
- M E- Ciuitas Noua: *Citta Nuova*, nobilissimum oppidum & frequens in monte non procul à mari.
- D I- MACERATA: *Macerata*, frequens ciuitas, & sedes Legati atque Cancellariæ totius Marchiæ: iuxta eam
- RECINÆ RUINÆ: *Recina Rosinata*, ad Potentiam Fl. Hæc olim Heluia Recina dicebatur, quia reparata erat ab Heluio Pertinace Imp. à Gothis destructa est.
- T E R- RECINETVM: *Recanati*, oppidum exortum ex ruinis Recinæ; vrbs diues, & sat lauta, nundinis suis illustris, cui pietas in B. Virginem Lauretanam plurimum profuit, & proderit.
- R A- FANVM D. MARIÆ LAVRETANÆ: *Nostre Dame de Laurete*, oppidum iam permunitum, vbi magnificæ ædes, templum diuitiis refertissimum: hîc seruatur ædicula B. Virginis, eò translata ex Illyrico, & subinde cùm mutasset locum tandem quieuit in monte, non procul à Mussone Fl. De eo vide Turfellinum in Hist. Lauretanâ.
- M A R- Castellum Ficardum: *Castro Ficardo*, sat munitum.

- AVXIMVS, & Oximum: *Osmo*, ad Musonem in colle, ubi diu Gothos obsedit Belissarius. Innocentio VIII. cessit extorta per vim Tyranno. Ei subternitur planities miræ fertilitatis.
- CHIÆ
ÆSIS: *Iesi*, ad Fl. *Æsim*, nunc *Fiumecino*.
Castrum Bellinum: *Castro Bellino*.
Fanum S. Angeli: *Sant-Angelo*.
Sanquiricum: *San-Quirico*, excelso in monte, cuius radicem alluit *Fiumecino* Fl.
- AN-
Rupes Contracta: *Rocca contrada*, locus munitus.
- SAXVM FERRATVM: *Saffo Ferrato*, oppidum perhonestum; sic dictum à cauernis ferrariis, quarum hic videntur vestigia. Patria fuit Bartoli magni Iuriconsulti.
- CO-
FABRIANVM: *Fabriano*, vnum ex quatuor oppidis, vnde prouerbum *Fabriano in Anconâ*: Principatus est caput, lautè ædificatum, & diues. Cartæ Fabriani vbique celebrantur.
- NI-
Matelica: *Matolica*, oppidum perhonestum Leandro.
- TA-
CAMERINVM: *Camerino*, vrbs antiqua, & potens, Ducatus caput, olim in familiâ Varranorum.
SAN-SEVERINVM: *San-Seuerino*, ex antiquæ Septempedæ ruinis exædificatum, quam Longobardi euertere.
- NÆ.
TOLENTINVM: *Tolentino*, ad Fl. *Chiento*, ubi seruantur reliquiæ S. Nicolai Eremitæ S. Augustini, ad quas multa miracula etiam hac ætate patrantur.
- FLV-
VII
Fluuiolus: *Fiumecino*, olim *Æsis*.
Aspis: *Aspido*, sic dictus Leandro, quia instar aspidis serpit; cadit in Musonem.
- AN-
CO-
NITA-
NÆ
Mvso: *Musone*, Auximum alluens, & aliquot fluuios hauriens.
Potentia: *Potentia*, ad cuius ostium portus Riciensis.
Chientum: *Chiento*.
Tingus, seu Tenna: *Tingo*, seu *Tenna*.
Lætus, aliter Torrens Mortuus Latinè, vulgò *Leto viuo torrente*, ad cuius ostium rudera magnæ vrbs quam

indigenæ aiunt vocatam Picenum.
 MAR- Aſo: *Aſone*.
 CHIÆ. Toſſinus: *Toſino*.
 TRVENTVS: *Tronto*, limes Marchiæ, & Aprutij,

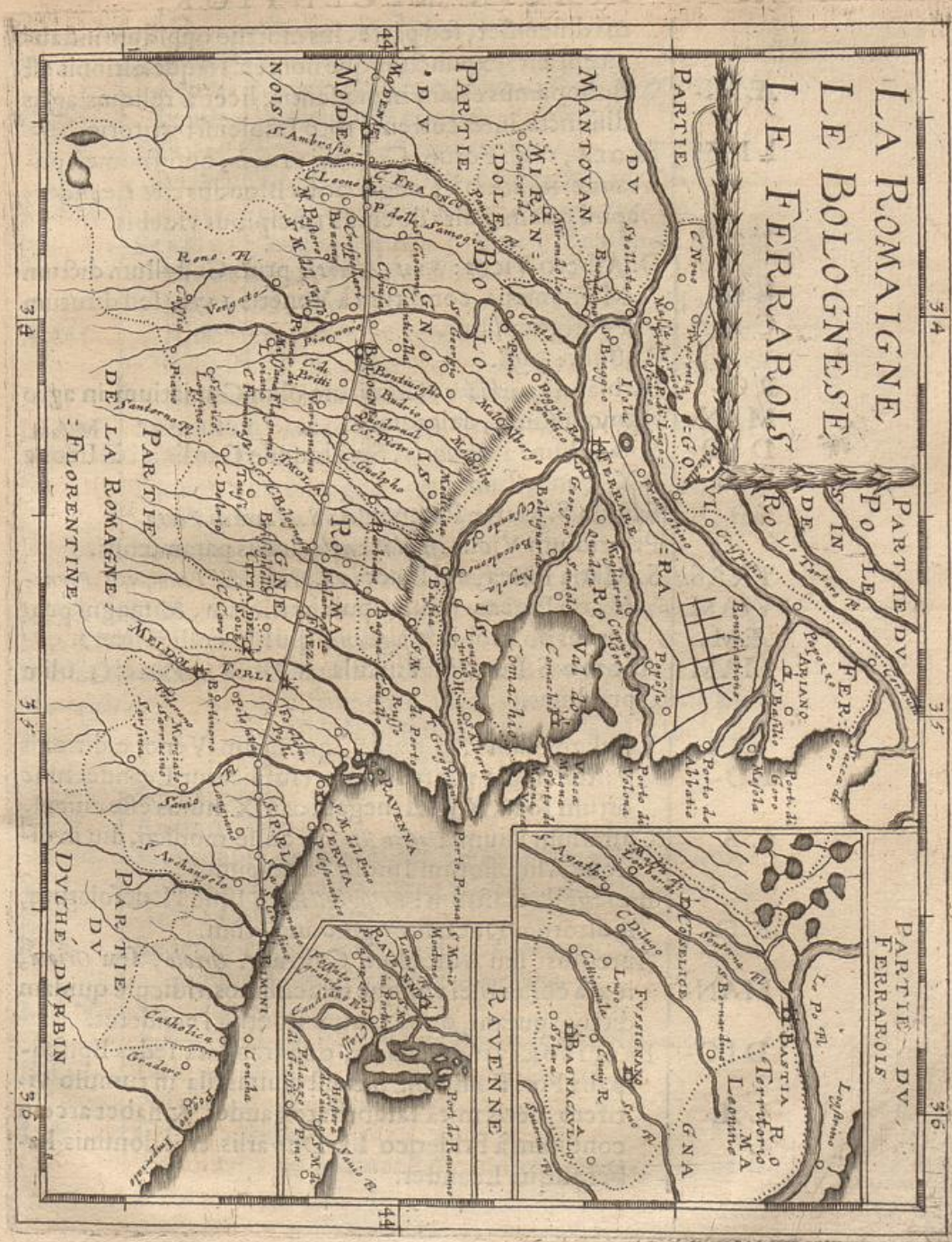
NVM. II. De *Romandiola*, ſeu *Romanulâ*: Romagna,
 nobis la Romagne.

OLIM ampliffima fuit, & magnam Vrbinatis Ducatus partem obtinuit, vnâ cum Bononiënſi agro, atque Ferrariënſi; nunc conſideratur à nobis, vt ab iis omnibus diſcreta eſt.

LO- RAVENNA: *Rauenna*, nobis *Rauenne*, vrbs inter paludes olim, quæ nunc ſic exſiccatae ſunt, vt ſint frumenti feraciſſimæ. A Gothis illuſtrata eſt, à Francis ſub Ludouico XII. direpta. Hic Eccleſia S. Ioan. quam ab ipſo Apoſtolo conſecratam aiunt. De variis eius dominis vide Leandrum.
 CA Classis: *Claffe*, de quâ plura in Veteri; hic tantum Templum D. Apollinaris antiquiſſimum.
 MA S. Maria Porticaria: *S. Maria in Portico*, vbi quondam Cæſarea, vt plerique omnes autumant.
 RITI CERVIA: *Ceruia*, vrbs noua, ſed infrequens, loco paluſtri, cæloque grauiffimo. Hic quotannis æſtate plurimum ſalis conſicitur; Venetis olim vendita, & poſtea etiam per vim occupata.
 MA Portus Cefenaticus: *Porto Cefenatico*, exiguis tantum linitibus capiendis aptus, quia mare in hac orâ vadofum.
 RO ARIMINVM: *Rimini*, celebre Concilio in quo orbis ſe pænè Arianum ingemuit. Vrbs à Gothis fortiter oppugnata, à Vitalliano Iuſtini præfecto fortiùs deſenſa eſt: in planitie ſita imminentibus ei à meridie collibus amœnis. Malateſtis diu paruit; creauit hanc Principatus caput Clemens VI. De variis eius dominis vide Leandrum.
 MAN- Principatus caput Clemens VI. De variis eius dominis vide Leandrum.
 DIO- Catholica: *Catolica*, Vicus ex tabernis diuerſoriis conſtans, ſed arce firmatus Piratarum metu.

AAAA ij

- L Æ. Concha: vulgò *Conca citta profundata*, cuius mœnia, & cacumina turrium visuntur quieto mari ex pago Catholica; aquis obruta est, atque sepulta.
- Ariminum: *Rimini*, de quo suprâ.
Fanum S. Iustini: *San-Gustino*.
Sabinianum: *Sauignano*, nobile ac lautum oppidum, cuius ager frumento diues.
- L O. CESENA: *Cesena*, ciuitas admodum frequens, olim dicta & Flauia Curua Papia in vitâ S. Mauri huius vrbs antistitis, Antonino Curua Cesena. Arx ei imminet ad austrum condita à Friderico II. Imperatore: pessimè accepta à Britonibus Cardinalis Gebénensis sub Gregorio XI. Adiacet quoque ab eadem parte S. Maria Montana, *S. Maria del Monte*, cœnobium sumptuosum Cælestinorum, aliter Mons Maurus, à S. Mauro vrbs antistite sic dictus, qui hîc vixit.
- C A. FORVM POPILII seu Pompilij: *Forlimpopli*, olim vrbs à Longobardis malè excepta, sed postea peiùs à Cardinale Carilâ Hispano Legato Pontificio euerfa, & sale aspersa; reparata, & arx ei addita à Principibus Foroliuiensibus.
- R O. FORVM LIVII: *Forli*, quod putant aliqui ex duobus locis conflatum, fabulosè. Sui iuris facti sunt aliquandiu ciues, an. 1248. Bononiensibus subditi cum cæteris vrbibus Romandiolæ. De variis eius dominis Leandrum consule.
- MAN. D I O. L Æ. FAVENTIA: *Faenza*, ciuitas frequens cum arce à Friderico II. condita. Eius lina ob candorem celebrantur; varias experta clades à Gothis, Friderico II. Britonibus, Borgia, &c.
- X A. CASTRVM BONONIENSE: *Castro Bolognese*, oppidum perpulchrum, lautum, & opulentum, conditum à Bononiensibus 1388 ob legatos suos hîc spoliatos à Latronibus, Imolensibus & Fauentinis tantùm agri sui concedentibus, quantum sagitta arcu emissa posset dimetiri, vt se purgarent à cæde legatorum. Ei Borgia nomen imposuerat villæ *Cæsarex* cum eius mu-

ÆMI-

ros disiecisset, sed patre eius mortuo oppidum instauratum est, expunctumque nomen. Itaque ditionis est Bononiensis etiam in præsentia, licet à reliquis agris disiuncta, intercurrente toto Imolensi territorio.

LIÆ.

IMOLA, olim Forum Cornelij: *Imola*, quod nomen putant ei inditum à Longobardis Blondus, & Leander; apud quem multa de eius Principibus videbis.

LO-
CA

D. Alberti Vicus: *Sant-Alberto*, prius Castellum dictum Marcomana, conditum à Venetis 1271. sed dirutum à Ferrariensibus.

RO-
MAN-

Ruffum: *Ruffo*.
Barbiano: *barbiano*, Comitum olim Cuniatum in agro amœnissimo, deletum.

DIO-
LÆ

Solariolum: *Solaruola*, Sigismundo Cardinali à Leone X. concessum.

TRAS
VIAM
ÆMI-
LIAM

Fanum S. Mariæ Portuensis: *S. Maria di Porto*.
Palatiolum Vicus: *Palazzuolo*, locus paramœnus.
S. Maria Pinea, vel Pineta: *S. Maria del Pino*, vel *Pigneda*, ob Pineam sylvam pulcherrimam, & magni proventus ob strobilos *pignons*, qui hîc colliguntur.
Abbatia S. Petri in Vincula: *S. Pietro in Vincula*, olim prædiues.

LO-
CA

Tausignanum: *Tosignano*, quondam Venetæ ditionis postea Imolanis attributum; suspicatur Leander hinc ortum Ioan. XVIII. negat Ioan. X. huius esse ciuem.
Castellum Rium: *Castro Rio*, in colle modico, diu in ditione Alidosiorum Imolæ Principum.

RO-
MAN-

Bresgella Castrum: *Brisighello*, sub Iulio II. desolatam, multorum Ducum origine inclytum.
Aureolus, seu Aureolum Castrum: *Oriolo*, seu *Oriola*, iuxta colles olei vini que feracissimos: ridiculè quidam dictum putant, quòd aurum Pontifici penderet.

DIO-
LÆ

BRETINORIVM: *Bertinoro*, quò translata sedes Episcopalis Fori Pompilij. Sita est ciuitas illa in tumulo vitifero, aëris mirâ salubritate gaudet, & habet arcem conditam à Friderico II. De variis eius dominis habet aliqua Leander.

- Meldola*: de quâ mox separatim.
Todoranum: *Todorano*.
Polenta: *Polenta*, oppidum celebre origine gentis *Po-*
lentanae, quæ olim *Rauennae* præfuit.
CIS
FORVM SARACENVM: *Mercato Sarracino*, negotiatori-
 bus plenum oppidum, & locuples, & à vicinis admo-
VIAM dum frequentatum ob rerum omnium copiam.
SARSINA: *Sarsina*, quam *Farsinam* contendit dictam
 esse ex lapidibus *Volaterranus*, & *Farsinatibus* *Plinij*.
 Diu paruit *Malatestis*, nunc *Marchioni Meldolæ*
ÆMI- *Aldobrandino* qui Comes est *Sarsinae*. Habet *Castel-*
 la viginti, & eius ager *Boibus* dicitur, quasi *Boius*, vbi
Boiorum nomen agnoscit *Leander*.
LIAM *Lonzanum*: *Longiano*, oppidum nobile, cuius ager in-
 star horti est, miræ amœnitatis.
Fanum S. Archangeli: *Sant-Archangelo*, oppidum cul-
 tissimum, in cuius agro omnis generis fructus, sed
 maximè laudantur *Rapæ*.
MARCHIO- *MELDOLA*: *Meldola*, oppidum permunitum, vbi
NATVS *Roncus Fl.* ponte nectitur. Castrum habet
MELDOLÆ lautissimum. Vrbs illa à *Carolo Borbonio*
Romam tendente malè accepta est. Ager
 eius frumenti, olei, vini ferax. Paruit *Ma-*
latestis, & post varios dominos ad *Aldobran-*
dinos peruenit.
Senus: *Seno*.
FLV- *Anemo*: *Anone*.
VII *Montonus*: *Montone*, aliter *Aquæductus* à *Rauennatibus*:
 ad hunc commissa pugna dicta *Rauennas*, in quâ ce-
 cidit *Gasto Fuxius*.
RO- *Bedesis*: *Bedesè*, aliter *Besedus*, *Rauennatibus* dictus
 quoque *Ronco-Gia Fiume Aquedotto*.
MAN- *Sauius*: *Sauio*.
Pisatello, *Rigoso*, *Plusa*, de quibus in *vetere Rubicone*.
DIO- *Lufus*: *Luso*.
Ariminum: *Marecchia*.
LÆ. *Conca*: *Conca*.
Tauolus: *Tauolo*, limes *Romandiolæ*, & agri *Vrbinatis*.

NVM. 12. *Ager Bononiensis, Bolognese.*

- VR-
BES
&
MI-
NO-
RA
LO-
CA
AGRI
BO-
NO-
NIEN-
SIS
AD
VIAM
ÆMI-
LIAM.
- BONONIA : *Bologna la Grassa*, nobis *Boulogne la Grasse*, vrbs amœnissima, pulcherrima, ditissima, patria Alberti Leandri cuius opera in hoc libro multum vsi sumus, qui & de hâc vrbe plurima scripsit. Sita est ad torrentem Apesam *Apesa*, seu *Auesa*, inter fluuios Saucenam & Rhenum, qui hinc Bononiensis appellatur. Continuit aliquando Imp. Carolum V. cum Clemente VII. & vtriusque aulam amplissimam.
- CASTELLVM FRANCVM : *Castro Franco*, non procul ab eo loco, vbi erat olim Forum Gallorum.
- Castrum Leonis : *Castro Leone*.
- Portus Samogiensis : *Porto della Samogia*.
- Claterna : *Quaderna Rovinata*, sic intercidit 1385. vt eius ruinae ægrè reperiantur.
- CASTELLVM S. PETRI : *Castro San-Pietro*, à Bononiensibus conditum 1200. in cuius agro glastum copiosissime prouenit.
- Poggium Lambertinorum : *Poggio Regnatico*.
- Turris Vcellini : *Torre dell' Vcellino*, à Bononiensibus condita 1242. vbi postea campi feracissimi siccatis paludibus. Eò pertinuit diu Padusa, à Rauennâ incipiens, cùm antea ad Buondenum vsque pertingeret.
- Malalbergum : *Malalbergo*, vbi nunc Padusa dicitur inchoari.
- Galera : *Galiera*, nunc vicus, quondam nobile castrum & oppidum, vt arguunt hîc effossa marmora.
- Molinella : *Molinella*, villa nobilis Voltiorum, munita à Bononiensibus 1463.
- TRÁS } Medicina : *Medicina*, castellum conditum 1386. noua mœnia eius structa sunt 1523.
- CASTELLUM GUELPHUM : *Castro Guelpho*, nobilis ditio Maluestiorum.
- VIAM } BVTRIVM : *Budrio*, opulentum oppidum, & canabis prouentu celeberrimum, cuius magnum Venetiis pretium : cinctum est muris à Bononiensibus,

Ben-

- Bentiuolium : *Bentiuoglio*, sumptuosissima villa, antè pons Poledranus ; palatium excipiendo Imperatori idoneum : nunc semirutum iacet, nullo curante facta recta.
- ÆMI- Castellum S. Georgij : *San-Georgio*, à Bononiensibus excitatum castrum.
- Corticella : *Corticella*, lincium & lemborum statio.
- LIA. Castellum D. Ioannis : *Castro S. Gioanni in Persicetto*, patria magnorum virorum. Dirutum est à Bononiensibus, quòd ab eorum ditioe defecisset.
- Creualcorium : *Creualcore*, priùs *Alegralcore*, Comitatus caput ; dirutum à Friderico II. restitutum à Bononiensibus.
- VR- Crespellanum : *Crespellano*, oppidum fat lautum.
- BES Baccianum : *Bazano*, in colle oppidum conditum à Mathilde Comitissâ, subuersum olim, nunc reparatum cum arce.
- & Mons Vellius : *Monte Veio*, locus perantiquus, quem tamen aliqui volunt à Mathilde conditum.
- MI- Castellum Episcopi : *Monte Pastore*, olim oppidum diues, nunc viculus.
- NO- VERGATVS : *Vergato*, præfecti sedes qui vicinis locis ius reddit ; burgus est, sed peramœnus.
- RA Misani rudera : *Piana di Missano*, Latinè Planities Misani. Urbis rudera ferunt indigenæ, negat Leander ipse doctus indigena.
- LO- Saxum Glossinæ : hodie *Santa Maria del Saffo*, cui adiacet via in saxo excauata in miram & terribilem profunditatem, ad cuius tutelam arx, nunc diruta à Bononiensibus.
- CA Villa Rubrij : *Pal di Rossi*, cultissima domus & digna potius Imperatore, quàm homine priuato.
- AGRI Septum, vulgò *Chiusa*, nobis *l'Ecluse*, murus crassissimus in Rheno alueo extructus, & aquas quasi obice sustinens, vt in altam fossam decidant, & hinc Bononiam inducantur ad circumagendas machinas.
- BO- Casia : *Casio*, monti affixa.

- NO- Balnea Porretana: *Bagni della Poretta*, oppidum lautissimum ob aquas ægris saluberrimas, inuentas à bubulco, cuius bos macilentus ex iis bibens conualuerat. Propè quoque aquæ Scarpetanæ, de quibus in Miraculis.
- NIEN- Plana: *Piana*, in limite Florentinæ Tusciz.
Loianum: *Loiano*, olim oppidum inter montes, destructum à Bononiensibus ob rebellionem, nunc tantum diuersorium.
- SIS Scaricalafinum: *Scarica-l'asino*, sic dictum quia propter montis asperitatem afini exonerarentur: olim oppidum, nunc vicus ob rebellionem.
- CIS } Bianorum, seu Pianorum: *Pianoro*, fortè à planitie sic dictum oppidum, indigenæ à Bianore Virgiliano. Hic olim arx munitissima, sed omnia disiecta ob rebellionem anni 1377. relictis tantum puteo, & stabulo.
- VIAM } BRITTI Castellum: *Britti Castro*, quod Leander putat esse arcem vrbs Brintis, quæ fuit olim Episcopalis subdita Rauennæ, vnde hîc restat adhuc Abbatia peruetus. Malè ergo à Britonibus eius nomen accersitur, qui postea in Italiam venerunt.
- ÆMI- Varignana: *Varignana*, patria Petri Varignani maximi Medici.
- LIAM. } Flanianum: *Castro Flagnano*, in montibus situm.
Casale Fuminesium: *Casale Fuminesso*, in regione cultissimâ, & villis elegantissimis distinctâ.
- FLV- } Panarus: *Panaro*, seu *Scultenna*.
VII } RHENVS cognomento Bononiensis: *Reno Bolognese*, de quo in Antiquâ.
AGRI } Apesa Torrens: *Apesa*, seu *Auesâ*.
BO- } Sauana: *Sauena*.
NO- } Idex: *Idice*.
NIEN- } Claterna: *Quaderna*.
SIS. } Silerus: *Silero*.

NVM. 13. *Ducatus Ferrariensis, Ducato di Ferrara.*

VAL-
 LIS
 FER-
 RA-
 RIEN-
 SIS,
Valli del Ferrarese.
 P O-
 LESI-
 NVS
 FER-
 RA-
 RIEN-
 SIS,
Polesino di Ferrara.
 Castrum Nouum: *Castro Nuouo.*
 Massa: *Massa.*
 Trecenta: *Trecenta.* } vici lauti, amœni & nobiles.
 FICHARIOLVN: *Ficheruolo*, vnde ductum incile in Tartarum Fl. oppidum permunitum per Nicolaum Atestinum, qui hinc ad Stellatam duxit catenam, quâ Padum claudebat. Ab antiquis dicebatur vicus Aricoli, vt vult Priscianus.
 Pons Lacus Obscuri: *Ponte di Lago Obscuro*, ad Padum.
 Palacella, aliter Pelofella: *Policella*, vnde Fossæ nomen ad deriuandas aquas paludum, & Athesis: celebris est locus ille Atestini Cardinalis de Venetis victoriâ.
 Crispinum: *Crispino.*
 Papatium: *Papozzo.*
 Corbulum: *Corbula.*
 FERRARIA: *Ferrara*, nobis *Ferrare*, de cuius ortu Leandrum vide; nomen traxisse putant aliqui à voce *Frat-tus*, quæ vox horridum sonat, alij à Fabro Ferrario qui hinc commorabatur, ad quem indigenæ recurrebant, vt haberent arma, ita Cælius Calcagninus; alij apud Leandrum, quòd incolæ penderent ferrum Ecclesiæ Ro. Alij denique ab vrbe Ferrariolâ ultra Padum, cuius ciues in hanc immigrarunt. Arx duobus auri millionibus stetit Clementi VIII. vrbsque olim pulcherrima nunc sensim deficit.
 Fanum S. Blasij: *San-Biagio.*
 FRANCOLINVM: *Francolino*, munitum olim propugnaculum ab Atestinis Marchionibus excitatum; nunc in vicum locus redactus est.
 Pomposæ Monasterium, seu Pomposia: *Pomposa*, celebre ob S. Guidonem Cardinalem, virum nobilem, qui hinc Archimandritam egit.
 Codicorum, seu caput Gori: *Capo di Goro*, initium olim Fossæ quæ Gaurus appellabatur, Leandro.
 Incilia: vulgò *Bonificatione*, vt ager ille vliginosus, & palustris fertilis fieret; sed Padus huic admodû exitiosus est.

BBBbbb ij

POLESINVS { ARIANVM: *Ariano*, vnde huic tractui nomen.
 PORTUS CODICORUM: *Porto di Goro*.
 ARIANI { PALATUM: *Palato*.
Polesino di { FANUM S. BASILIJ: *San-Basilio*.
Ariano. { MELOLA: *Mezola*.

POLESINVS S. GEORGII, *Polesino San-Georgio*.

FANUM S. GEORGII: *San-Georgio*, ad quod pons Ferrariae pertinet, vnde huic ditioni nomen.

Berigardum: *Belriguardo*, splendidum olim palatium, excitatum à Nicolao Ateftino.

Coderea: nunc *Quadrea*, olim Caput Eridani, seu Caput Rhedis, vt vult Priscianus Peregrinus lib. I.

Cosandoli: *Consandolo*, ornatissima villa à Ferrariae Ducibus excitata, iuxta quam visuntur veteris Padi vestigia. Dicta est quasi Caput Sandoli, quia hinc Padus nomen Sandoli assumebat, ait Leander.

Buccaleo: *Bocca-leone*, Palatium Ducum sumptuosissimum, Ateftinorum opus: de quo Deucalionem quidam inepti fabulantur.

Argenta: *Argenta* castrum, antea trans Padum. Nugantur qui sic dictum volunt ab Argento quod Ro. Ecclesiae penderet. Varias est expertum vices, nunc sat laurum est.

Longastrinum: *Longastrino*, vicus peramoenus sic dictus ab amnis directissimo cursu.

Humana: *Humana*.

COMACLVM: *Comachio*, in stagno cognomine duodecim milium ambitus: quidam apud Leandrum quasi Cymaculum dictum volunt *Ἰπὸ τῶν κομάτων à fluctibus*, vt legitur in Annalibus Ecclesiae Rauennatis. Vrbs olim potentissima, & quae nobilem educebat classem, sed euerfa à Venetis anno 932. ex quo vix surgere potuit. Celebrantur eius pisces, & Salinae.

MANIA VACCA: *Magna-Vacca*, portus in quem se exonerat stagnum Comaclenum, seu Comaculum, nunc *Valli di Comacchi*: locus ille iam munitissimus est, & inter praecipua propugnacula Status Pontificij.

D I - T I O { CENTVM: *Cento* frequentissimum, & opulentissimum oppidum, sic dictum à centum casis piscatorum, qui

- FER- hinc caneros piscabantur : unde nobilis hinc familia
 R A- Gambatarinorum nomen habet linguâ vernacula à
 RIEN- Cancro. Huius ager est canabis fertilissimus, quam
 S I S Plebis : *Piene*, honestum oppidum concessum olim suo
 EX- Episcopo à Bononiensibus.
 T R A Stellata : *Stellata*, ex quâ olim catena ducta ad iungen-
 P A- dum Padum, ad Fichariolum oppositum.
 DVM, Bondenum, & Buondenum : *Buondeno*, quod olim Pa-
 seu dusa ab vrbe Rauennâ pertinuit.
 IN Bastia : *Bastia*, ad Fl. *Santerno*, antè Turris Rotunda di-
 P A- cta, bellis Iulij I I. clara.
 DVSA Confilice : *Confelice*, sic dicta quasi Caput Silicis, quod
 aut hinc via inciperet strata silice.
 IN Massa Longobardorum : *Massi di Lombardi*, condita anno
 P A- 1232. à 150. familiis Longobardorum fugientibus ex
 DVSA agris Brixiano, & Mantuano ob acerbitatem vecti-
 IN galium & angariarum Friderici I I. Hunc agrum à
 P A- Bononiensibus obtinuerunt, & hinc simul habitantur :
 DVSA unde vrbi nomen Massa.
 aut Lucus : *Lugo*, seu *Luco*, à Luco Dianæ, castellum perho-
 IN nestum, & omnibus rebus affluens, sed mœnibus ca-
 P A- ret. Hoc ciuitatem facere voluit Iulius I I.
 DVSA Fanum S. Agathæ : *Sant-Agatha*.
 aut Cotignola : *Cottignola*, exiguum & pernobile oppidum,
 IN mœnibus firmissimis, & altâ fossâ præinctum ; con-
 P A- ditum circa an. 1276. Malè ergo vocatur Vetus Ca-
 DV- strum Flaminie viæ. Hinc oriundi Sfortiæ, nobilis
 S Æ in Italiâ olim potensque familia.
 P A- Baniacauallum : *Bagnacavallo*, olim Tiberiacum, Ad Ca-
 DV- ballos, & Gabeum Leandro, oppidum perelegans,
 S Æ & in agro feraci situm.
 P A- Cunijruinæ duobus mil. pass. à Luco, aliter castellum
 Cunium, patria Alberti Cuniatis, cuius ope grassa-
 perperam, quia eius artis meminit Claudianus, vt
 alios taceam : dirutum est à Bononiensibus, & vix

LVDI- BVS.	} eius rudera extant. Fufinianum : <i>Fufignano</i> , Calcagninorum Comitum, et Ferrariâ, castellum.
FLV- VII	
FER- RA- RIEN- SES.	} PADVS, { Primarium : <i>Primaro</i> , quasi Primum. le Pó, { Volanzæ : <i>di Volana</i> , à quo portus dicitur. cuius { Abbatis : <i>dell' Abbate</i> , ductum manu ostium. hic 5. { Gaurus : <i>di Goro</i> . ostia { Quintum Ostium : <i>le Fornacé</i> , dirimit hunc Tartarus : <i>Tartaro</i> , diuidens hunc agrum à Veronenfi ex parte. Vaternus : <i>Santerno</i> , alluens Bastiam oppidum. Senus : <i>Seno</i> , irrigans Baniacauallum.

CAPVT VII.

De Regno Neapolitano.

OLIM Regnum Neapolitanum in quatuor duntaxat prouincias distributum erat, Campaniam Felicem, Aprutium, Apuliam & Calabriam, ad quas postea excogitata referrebantur : nunc ita se habet eius diuisio.

I	{ CAMPANIA FELIX, seu ITALICA, vulgò <i>Terra di Lauoro</i>	{ Neapolis : <i>Napoli</i> , nobis <i>Naples</i> .
II	{ PRINCIPATVS	{ CITERIOR. Salernum : <i>Salerne</i> .
III	{ <i>Principato</i> .	{ VLTIOR. Beneuentum : <i>Beneuent</i> .
IV	{ Apulia, quod nomen defecit,	{ CAPITANIATA } Manfredonia. <i>la Capitanate</i> .
V	{ <i>la Pouille</i> .	{ TERRIT. BARIENSE. } Barium : <i>Bari</i> .
VI	{ <i>le</i> .	{ TERR. HYDRUNTINVM } Hydruntum : <i>Otranto</i> . seu TARENTINVM. } Tarentum : <i>Tarento</i> .
VII	{ APRVTIVM	{ CITERIVS. Lancianum : <i>Lanciano</i> .
VIII	{ <i>l' Abruzzo</i> .	{ VLTIVS. Aquila : <i>Aquila</i> .
IX	{ COMITATVS MOLISSINVS	{ Boianum : <i>Boiano</i> . <i>de Molisse</i> . } Molissa : <i>Molisse</i> .